

ANDRÉ DEMEDTS

auteur en Vlaams cultuurpromotor

André Demedts was de oudste zoon van Maurits en Celesta Vandenhende. Van de dertien kinderen die het echtpaar kreeg, bleven er slechts vier in leven. André werd prematuur geboren op 8 augustus 1906 op de ouderlijke hoeve *Den Elsbos* in Sint-Baafs-Vijve, op de grens met Oostrozebeke en Wakken. Hij was een zwak en ziekelijk kind. Vanaf 1912 ging André naar de lagere school in Wakken. Door de oorlog en zijn zwakke gezondheid miste hij wel een groot deel van zijn lagere school.

Van 1918 tot 1919 volgde André lager secundair onderwijs aan het Sint-Lievenscollege te Gent. In Gent werd hij Vlaamsgezind, leerde de Frontbeweging kennen, het tijdschrift *Ter Waarheid* (van de Wakkenaar Joris Van Severen) en het werk van Hugo Verriest (gewezen pastoor te Wakken van 1888 tot 1895). Van 1919 tot 1921 was André leerling aan de handelsafdeling van het Sint-Amanscollege te Kortrijk, waar hij al korte schetsen en toneelstukjes schreef voor het schoolblad *De Knotse*.

Na 1921 moest André noodgedwongen thuis blijven, om te helpen op de ouderlijke hoeve. Hij bekwaamde zich dan maar verder door zelfstudie. Na de lange werkdagen vond hij 's avonds en 's nachts nog de tijd om verzen en novellen te schrijven. Zijn eerste gedichten verschenen in 1924 in *Averbode's Weekblad* en *Hooger Leven*, zijn eerste roman *Het leven drijft* in 1936.

In 1937 werd André Demedts via een bekwaamheidsproef voor de Centrale Examen-commissie leraar aan de Vrije Hogere Technische Handelsschool te Waregem. Hij zou er twaalf jaar blijven, tot in 1949. Demedts genoot toen al enige bekendheid in de Vlaamse literatuur, en directeur-principaal Deweer had hem aangesproken om zijn jonge college nog meer uitstraling te geven. Demedts gaf aan het College Nederlands, Nederlandse Handelscorrespondentie en Economische Geschiedenis en leidde een voordrachtclub voor de leerlingen. Hij maakte zowel op de leerkrachten als de leerlingen een bijzondere indruk. Hij had een natuurlijk gezag, was intelligent en belezen, eenvoudig, helder en een boeiend verteller.

André Demedts trouwde in 1938 met de tien jaar jongere Germaine Ide, een landbouwersdochter uit Pittem. Germaine was huishoudkundig regentes maar hield veel van literatuur. Ze gingen wonen in Waregem, eerst in de Vandewoestijnelaan, later in de Guido Gezellestraat. Het echtpaar kreeg vier kinderen: Mieke, Maurits, Dirk en Hilde. André was altijd druk bezig met zijn werk, voordrachten, artikels, essays en literatuur. Hij stond op om 6.30u., schreef tot 8u., ontbeet en ging werken. Om 7 uur 's was hij thuis voor het avondmaal en had hij wat tijd voor de kinderen, als hij niet naar een of andere voordracht of vergadering moest.

André Demedts noemde zijn periode in het Waregemse H.-Hartcollege meermaals de gelukkigste van zijn leven. Hij beschouwde het opleiden van de jeugd als een waardevolle ervaring voor zichzelf en een bijdrage tot de toekomst van zijn volk. Zijn ervaringen op het college leverden stof en inspiratie voor vier jeugdboeken, onder het pseudoniem Koen Lisarde. Demedts was ook nauw verbonden met het culturele leven in Waregem, als voorzitter van de literaire kring van het *Kultuurverbond*, als medewerker van de theatergroepen *Pogen* en *Kunst & Eendracht* en natuurlijk als stichter van het *Komitee voor Frans-Vlaanderen*.

In december 1949 werd Demedts diensthoofd van radio West-Vlaanderen in Kortrijk. In 1953 verhuisde het gezin naar Kortrijk. André bleef diensthoofd tot aan zijn pensioen in 1971. Ook de radio heeft hij altijd gezien als een instrument voor de intellectuele en culturele verheffing van het Vlaamse volk.

André Demedts was een verdienstelijk dichter. Hij debuteerde met de bundel *Jasmijnen* (1929) in een humanitair-expressionistische stijl, maar evolueerde geleidelijk naar een vrijere, mijmerende bijna prozaïsche vorm en taal. Achtereenvolgens publiceerde hij de bundels *Geploegde aarde* (1931), *Vaarwel* (1940), *Daarna* (1968), *De Jaargetijden* (1979) en *Na jaar en dag* (1986). In 1995 werd zijn volledige poëtische oeuvre

gebundeld in *Verzamelde Gedichten*. De bekendste gedichten van André Demedts zijn wellicht *Lof van mijn land* en *Gelegenheidsvers*, beide uit de bundel *Vaarwel*.

André Demedts was een verwoed schrijver. Hij publiceerde 77 boeken waaronder 25 romans en 4 jeugdverhalen. Zijn prozawerk werd meermaals bekroond. In 1962 kreeg hij de Prijs voor Letterkunde van de Vlaamse Provincies voor *De levenden en de doden* (1959) en in 1976 opnieuw voor zijn hele oeuvre. In 1963 werd hij benoemd tot lid van de Koninklijke Academie voor Taal en Letterkunde. In 1990 ontving hij de hoogste literaire eer, de Driejaarlijkse Staatsprijs, voor zijn hele schrijverscarrière. Tot de belangrijkste romans van André Demedts worden gerekend de trilogie *Kringloop om het Geluk* (1947-1951), *De Levenden en de Doden* (1959), het vierluik *De eer van ons Volk* (1973-1978) en *Geluk voor Iedereen* (1981). Veel van het werk van André Demedts is autobiografisch en gestoffeerd met lokale weetjes, kleurrijke personages en historische anekdotes. Demedts maakte zijn hele leven lang notities over zijn ervaringen, familie en streek. Hij beschikte ook over een feilloos geheugen.

André Demedts stond aan de wieg van heel wat culturele initiatieven die tot op de dag van vandaag waardevol werk leveren. Hij had de gave om mensen enthousiast te maken en inspireerde velen om zich in te zetten voor de promotie van de Vlaamse cultuur. Zo suggereerde hij dichter Jozef Deleu om in 1957 een cultureel tijdschrift op te richten om de culturele samenwerking tussen de Nederlandssprekenden te bevorderen. Vandaag is *Ons Erfdeel* één van de meest verspreide culturele tijdschriften in ons taalgebied. In 1970 werd de Vlaams-Nederlandse Stichting *Ons Erfdeel* vzw opgericht, met André Demedts als ere-voorzitter. Zonder André Demedts zou er vandaag evenmin sprake zijn van het tweetalige tijdschrift *Notre Flandre - Zuid-Vlaamse Heem* (sinds 1952) en het kunsttijdschrift *Vlaanderen* (het voormalige *West-Vlaanderen*).

In 1948 organiseerde André Demedts samen met dorpsgenoot Luc Verbeke de eerste Frans-Vlaamse cultuurdag in Waregem. De doelstelling was vriendschappelijke betrekkingen te creëren tussen de Vlamingen langs beide kanten van de grens en initiatieven te steunen voor de promotie van de Vlaamse taal en cultuur in Noord-Frankrijk. Uit de organisatie van de jaarlijkse cultuurdagen groeide het *Komitee voor Frans-Vlaanderen* (KFV), dat cursussen Nederlands, taalprijskampen en didactische uitstappen organiseert, en publicaties en een tijdschrift uitgeeft. De Frans-Vlaamse cultuurdagen vinden nog steeds plaats, jaarlijks in september, afwisselend in Waregem en Frans-Vlaanderen.

André Demedts verspreidde zijn visie en gedachtegoed niet alleen schriftelijk, via zijn proza, poëzie, essays en brieven maar misschien nog indringender en overtuigender in zijn redevoeringen. Hij gaf naar schatting meer dan 3.000 lezingen en voordrachten, overal in Vlaanderen, Wallonië, Frans-Vlaanderen en Zuid-Nederland, tot zelfs in Zaïre en Zuid-Afrika toe. Van de grootste auditoria tot de meest bescheiden parochiezaaltjes, telkens wist hij zijn publiek te bezielen met de culturele waarden en het Vlaams bewustzijn waar hij zo van overtuigd was.

Achter Demedts minzame uiterlijk en goedgehartige persoonlijkheid ging een grote vastberadenheid schuil. Demedts was niet bang om uit te komen voor zijn mening als hij de Vlaamse rechten bedreigd zag, zoals in de strijd om Komen-Moeskroen (1962), de splitsing van de Leuvense universiteit (1966) of het Egmont-pakt (1978). Met zijn niet aflatende inzet, heldere visie en onwrikbare rechtlijnigheid was hij een hele drukingsgroep waard. Demedts was een Vlaams volksnationalist maar niet in enge, partijpolitieke zin. Hij was de Groot-Nederlandse gedachte genegen en bepleitte steeds de weg van de culturele ontvoogding.

André Demedts was overtuigd katholiek maar legde bij al zijn culturele activiteiten steeds de nadruk op verdraagzaamheid, openheid en pluraliteit. In de Cultuurraad voor Vlaanderen werkte hij nauw samen met socialistische en liberale vrijzinnigen. Demedts was een van de weinige katholieken in wie ze vertrouwen hadden. Jozef Deleu noemde Demedts in zijn in memoriam "de meest vrijzinnige katholiek van Vlaanderen". Voor zijn onvermoeibare inzet voor de Nederlandstalige cultuur en de Groot-Nederlandse verbondenheid werd André Demedts verscheidene keren onderscheiden, o.m. in 1967 met het lint van Commandeur in de Nederlandse Orde van Oranje-Nassau.

In 1986 maakte Waregem André Demedts, ter gelegenheid van zijn 80ste verjaardag, ereburger van de stad. André Demedts overleed zes jaar later, op 4 november 1992, in Oudenaarde, na een slepende ziekte. Hij werd op eigen verzoek begraven op het oude kerkhof van zijn geboortedorp Sint-Baafs-Vijve.

Bronnen

- *100 Ware Waregemnaars*, Unizo Waregem.
- *de Gavergids*, tijdschrift van de Waregemse Gidsenkring, www.gavergids.be.
- Dirk Verbeke, *Komitee voor Frans-Vlaanderen. Een halve eeuw werking voor en in Frans-Vlaanderen*. Jubileumboek 1947-1997, KFV vzw, Waregem, 1997, 337 p.
- Jaarboek van de Geschied- en Heemkundige Kring *De Gaverstreke*, Waregem.

- Jozef Deleu, 'Afscheid van een leermeester. Bij de dood van André Demedts (1906-1992)', in: *Ons Erfdeel*, 36/1, 1993, p. 107.
- Luc Verbeke, 'In memoriam André Demedts', *KFV-mededelingen*, december 1992.
- *Waregems Millenniumboek 2000*, Unizo Waregem, 2000.
- www.dbnl.org/tekst
- www.jozefdeleu.be
- www.kfv-fransvlaanderen.org
- www.onserfdeel.be
- www.waregem.be
- www.wikipedia.org